

поставя основата на възгледите за целесъобразност на формата. В същото време той насочва общественото мнение към идеала на средновековието, когато е достигната идеалната социална хармония. Внасяйки морални критерии, Пюджин посочва готическата архитектура за пример.

В резултат от Голямото изложение се появяват редица критични публикации на видни авторитети на времето. Стремешът да се създаде образователна институция, която посредством примери да научи обществото на вкус, е реакцията на тези авторитети. Такава институция всъщност става музеят "Саут Кензингтън", първоначалната част от сбирката на която се подбира от образци от Голямото изложение, и постепенно с времето нараства посредством дарения и откупки. Опит да се въздейства чрез негативен пример е една интересна идея на Хенри Коул – "Залата на ужасите" в Саут Кензингтън, в която са събрани лоши образци. Музеят, основан от Коул, е преименуван "Виктория и Албърт Мюзийъм" през 1899 г. Така музейното дело става един от начините за лансиране на идеи. Основаването му има огромна образователна роля; тази идея е повторена и в други страни, особено Америка. Образователните инициативи на викторианска Англия включват и спонсорирането на нови училища по декоративни изкуства. През 1837 г. в старата сграда на Кралската академия на Съмърсет Хаус е открито първото такова училище (предшественик на днешния Кралски колеж по изкуствата). За началото на миналия век обаче е типично мнението, че промишлеността и културата са различни сфери на живота. Проектантите на текстил и керамика нямат същия статус като художниците и архитектите. Ескалацията на търговията през XIX в. би трябвало да позволи на британските творци да бъдат напълно погълнати от процеса на масовото производство, но властите всъщност се занимават с въпросите на добрия вкус и с лансирането на експорта, а не с практическите възможности на творците, работещи за промишлеността. Този проблем започва да се решава успешно едва в страни като САЩ и Германия на границата на двесте столетия.

5. УИЛИЯМ МОРИС, НЕГОВАТА ФИРМА И ДВИЖЕНИЕТО "ИЗКУСТВА И ЗАНАЯТИ" В АНГЛИЯ

Уилям Морис (1834–1896), една от най-важните фигури за възникването на дизайна на XX в. През целия си живот той се бори срещу принизените критерии на викторианското масово производство, които обяснява с влиянието на машинното производство и със загубата на задоволителното занаятчийско майсторство. Философията на Морис е изцяло базирана върху радостта от творческия процес, пожертвана в името на комерсиалните разбирания. По тази причина той принципно възразява срещу цялата система на механизирано производство на каквото и да е творение на приложното изкуство.

Портрет на Уилям Морис

Уилям Морис е силно повлиян от анти-индустриализма на Джон Ръскин, негов професор от Оксфордското му следване. Идеалистичните му теории започват от несъвместимостта между промишленото производство и целесъобразната форма и проповядва безусловно завръщане на занаятчийската форма и труд. Бидейки социалист, Морис се интересува от средновековните занаятчийски гилдии, като провъзгласява техния начин на производство за морален, за разлика от неморалния промишлен начин на производство. Подобно на Ръскин той отрича промишления прогрес, като вярва, че ранният капитализъм може да се замени чрез алтернативата на ръчния труд.

Морис е талантлив проектант на тапети, бродерии, тъкани и шампован текстил,